

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 29 ■ סיון תשנ"ג ■ מאי 1993

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין

המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

אחד העקרונות העומדים ביסוד עבודתה של ועדת האתיקה והמלווים אותה מאז ומתמיד הינו החסיון על דיוניה.

כאשר מגיעה תלונה נגד חבר לוועדה, היא מטופלת באופן דיסקרטי לכל אורך הליך הבירור, תוך מודעות מתמדת מצד חברי הוועדה ומתנגנה לניק העלול להיגרם לחבר הנילון כתוצאה מחשיפת פרטים עליו ועל התלונה גופה בשלב מוקדם של הבירור, בטרם הוחלט אם יש מקום להעמידו לדין משמעתי ובטרם נתן בית הדין את פסק דינו.

ברם, לעתים עולה השאלה, עד כמה צריך לשמור על החסיון הזה כאשר מול פגיעה אפשרית בחבר הנילון עומדת פגיעה משמעותית באינטרס של הציבור? וכמלים אחרות: עד מתי צריך לשמור בדיסקרטיות את פרטיו של עו"ד שנגדו הוגשה תלונה על עבירות אתיות כבדות משקל, כאשר יש חשש כי הוא עלול להמשיך בהתנהגותו זו ולפגוע בלקוחות נוספים תוך הבירור המתקיים בעניינו בוועדת האתיקה?

אין ספק כי אלו שאלות כבדות משקל והתשובה להן אינה פשוטה.

הבעייה המרכזית בהקשר זה היא, שאין בידו הלשכה כלים מתאימים על פי חוק על מנת לפעול להפסקת מעשיו של חבר שסרה, כבר בשלב מוקדם, ובכך להגן על הציבור.

אין ספק כי אחד הכלים היעילים הקיימים בחוק לשכת עורכי הדין הינו ההליך של השעיה זמנית. אולם הליך זה מוגבל על פי החוק רק למקרים המפורטים בו, דהיינו:

א. עו"ד שהוטל עליו עונש השעיה או הוצאה מן הלשכה - וזאת עד להפיכת פסק-הדין לחלוטן;

ב. עו"ד שהוגש נגדו כתב אישום בגין עבירה פלילית שיש עמה משום קלון - וזאת עד להכרעת

דינו בבית-המשפט; ג. עו"ד שהורשע בבית משפט בשל עבירה פלילית שיש עמה קלון וזאת עד להכרעה סופית בבקשה לפי סעיף 75 לחוק.

כמובן, שדעת ועדת האתיקה אינה נוחה מן המצב הקיים, ואנו ממשיכים לחפש דרכים שיאפשרו לנו להזהיר את הציבור, במקרים הראויים, כי עורך דין פלוני אינו ראוי לאמון ומוטב להזהר ממנו.

אחת ההצעות הנשקלות הינה שינוי חקיקתי שיאפשר לוועד מחוזי להגיש בקשה לבית הדין המשמעתי להשעות זמנית עורך דין עוד בטרם הוגשה קובלנה בעניינו, וזאת כאשר הוועד המחוזי סבור כי קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת.

כאמור, נושא זה נמצא עתה על סדר היום של ועדת האתיקה, ואני מקווה כי בשיתוף פעולה עם מוסדות הלשכה האחרים, יימצא בקרוב הפתרון הראוי שיאפשר מחד גיסא להגן על הציבור הרחב מפני חברים שאינם ראויים לאמון, ומאידך גיסא להמשיך ולשמור על החסיון שהינו כה חיוני לעבודת ועדת האתיקה.

שלכם בברכה,

עמוס נצר, עו"ד

י"ר ועדת האתיקה

פסק דין

הרשאי עו"ד לקזז כספי

שב"ט מלקוחו - כאשר

הוסכם על כך ביניהם - על אף

ההוראה בעניין זכות העכבוין?

העובדות: המשיב הועמד לדין בבית הדין המשמעתי של מחוז באר שבע (תיק בדי"מ 13/90), בין השאר על כך שסירב להעביר למתלונן כספים בסכום של 3,000 ש"ח שגבה עבורו, על כך שהתייחס למתלונן בסתות

הענין, בהן עורך דין ניסח את ההסכם, יתכן וראוי היה לפרש את הדברים נגדו. אולם מאחר והמדובר הוא בהליך משמעותי (מעין פלילי) העוסק בדיני נפשות, לא מצאתי לנכון לזקוף ענין זה לחובתו של המשיב, מאחר וגם לגירסתי הסכם שכר הטירחה סובל פרשנויות שונות (וסותרות).

באותו הסכם הובטח למשיב שכר טירחה שלא יפחת מסך של 1,500 דולר, אולם בכל מקרה ישלם הלקוח מכיסו רק 500 דולר - (חיתרה תשולם מכספי התביעה שיגדנה המשיב).

מאחר ולדעתי הסכם שכר הטירחה סובל גם פרשנות המתירה קיזוז כספים, חייב אני לדון בשאלה הרחבה יותר האם יש להסכם כאמור תוקף לאור ההסדר המיוחד לעיכוב כספים, המפורט בסעיף 88 לחוק. הדעת נותנת שסעיף 88 לחוק בא להטיב עם עורכי דין, בכך שהוא מאפשר להם לעכב כספים של לקוחות לצורך הבטחת תשלום שכר טירחה והוצאות (בתיגבלות המפורטות בסעיף). אולם מן ההטבה אבדה שומע על האיסור - ולכן כאשר המשיב פעל כעורך דין, הוא כפוף לשייגים של סעיף 88 לחוק - ואסור לו להשתמש בזכות לבצע קיזוז כספים מכוח הסכם על פי הדין הכללי, זכות אשר כנראה קיימת כאשר אין עוסקים ביחסים בין עורך דין ולקוח.

על סעיף 88 לחוק כבר אמר בית המשפט העליון:

"שותפים או לחרדותו של בית הדין המשמעותי, כי עורך דין או כל בעל מידון שבידו נכס מופקד, ינהגו בו בדייקנות אחר ההוראות ביחס לפיקדון ולא יעכבו תחת ידו באמתלה כלשהי, לבד אם זכאי הוא לכך מכוח חוק." (ראו דברי כבוד השופט ביסקי בעל"פ 17/86, פלוגית נ' לשכת עורכי הדין, פס"ד מא' 33, עמ' 700, 776)

לאור האמור הגעתי לכלל דעה כי יש לפרש את סעיף 88 לחוק "כיוס קוננסי", ואין אפשרות להתנות על הוראותיו. לכן כאשר פעל המשיב כעורך דין לענין עריכת הסכם שכר טירחה, הוא היה כפוף להוראות החוק, וממילא לא היה זכאי לקבוע לעצמו הסדרי קיזוז שאינם מתיישבים עמו (גם אם הם תקפים על פי הדין הכללי. לגבי פעסקאות שאינם כשורים ביחסי עורך דין ולקוח). פועל יוצא של הדברים הוא, שלחוראה בהסכם שכר הטירחה המאפשרת קיזוז אין תוקף מחייב, והמשיב לא היה רשאי לפעול לפיו, גם אם נקבל את הפרשנות המקלה של המשיב שלשון החסכם מתירה לבצע קיזוז כספים.

הגם שהסתבר לבסוף כי המשיב לא היה רשאי לנהוג בענין קיזוז הכספים, כפי שנהג אני נותן אימון בגירסתו כי האמין בתום לב שהוא נוהג כשורה בענין. מסתבר שמבחנה משפטית נושא קיזוז הכספים הוא מורכב - ובמצב האמור לא ראיתי

סירוב לקבלו במשרדו, ועל כך שלא נענה לאמץ המלצה של המערער, להשיב לאלתר למתלונן 50% מהסכום שנבה. לגירסת המערער מעשים אלה מהווים עבירת משמעת של התנהגות בלתי הולמת לעו"ד, בניגוד לסעיף 61 (3) לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן - החוק).

בהכרעת דין ארוכה ומנומקת הגיע בית הדין קמא למסקנה כי המשיב היה רשאי לקזז את הסכום של 3,000 ש"ח שנבה עבור המתלונן כנגד חוב של שכר טירחה שהמתלונן חי לו, וזאת על פי הסכם שכר הטירחה שנחתם ביניהם וכן כי פעילות זו מתיישבת עם הוראות סעיף 88 לחוק.

לפיכך החליט בית הדין קמא לזכות את המשיב מעבירות המשמעת שיוחסו לו בכתב הקובלנה.

לדעת המערער, טעה בית הדין קמא בכך שפירש את הסכם שכר הטירחה כמסמך אז המשיב לבצע קיזוז כספים שנבה כנגד חובה של שכר טירחה.

החלטת בית הדין המשמעותי הארצי (ממי אב"ד, עו"ד זאב אפיק):

מבין הנושאים השונים שבהם התבקשו לעסוק בהליך זה "לב הערעור" כרוך בשאלה האם המשיב היה רשאי לנהוג כפי שנהג - ולקזז את הסכום של 3,000 ש"ח שקיבל עבור המתלונן, כנגד חוב של שכר טירחה. הנושא הנוסף של אי קבלת המלצת המערער להחזיר 50% מהסכום האמור והתנהגות המשיב הקשורה בכך, היא פועל יוצא של העיקר - ומה לנו כי נבוא בתרעומת אל המשיב, אם יסתבר כי אמנם היה רשאי לנהוג כפי שנהג (לבצע את הקיזוז כאמור).

בסעיף 88 לחוק לשכת עורכי הדין נקבע הסדר מיוחד לגבי עורכי דין הרוצים להבטיח סילוק שכר טירחה המגיע להם והוצאות שהוציאו. באותו מקום נקבע כי עו"ד רשאי לעכב בידיו כספי לקוחות שהגיעו לידו בהסכמתם (למעט חריגים שאינם מעניינינו), ובלבד שהגיש תביעה על שכר טירחתו או הוצאותיו תוך שלושה חודשים מהמועד בו דרש ממנו הלקוח את הכספים שעוכבו.

אין חולק על כך שההסדר האמור אינו חל על המשיב, משום שהוא לא דאג לפנות לבית משפט בעניין שכר טירחתו, למרות שהיה ידוע לו היטב שהמתלונן כופר בזכותו לבצע הקיזוז - ודרוש החזרת הכספים לאלתר.

אולם המשיב מבסס את זכותו לבצע את הקיזוז על הסכם שכר-הטירחה (נ/1). לגירסתו, גם עו"ד רשאי לערוך הסכם המתיר לו קיזוז כספים - וסעיף 88 לחוק אינו אוסר על עו"ד לעשות הסדר קיזוז כספים, שכל אזרח אחר יוכל לעשות על פי הדין הכללי.

מעיון בהסכם שכר הטירחה נמצאתי למד כי המונח "קיזוז" לא נאמר בו במפורש - ובנסיבות

לנכון למצות עומק הדין עם המשיב, על כך שלא קיבל המלצה של המערער לחשיב 50% מהסכום. לאור האמור החלטתי לקבל את הערעור באופן חלקי ואני קובע כי המשיב עבר עבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת, בכך שעשה דין לעצמו - וקיווה כספים של לקוח כנגד שכר טירחתו שלא כדין. מאחר שלא נשמעו בהליך ראיות לעניין העונש שראוי להטיל על המשיב יש להחזיר את התיק לבה"ד קמא כדי שיפסוק את עונשו.

בד"א 12/92; בפני ההרכב: עו"ד זאב אפיק - אב"ד, עו"ד דפנה לם-חב"ד, עו"ד אלישע כהן - חב"ד; פס"ד מיום 23.11.92.

עו"ד כנאמן

עו"ד שמונה כמנהל עזבון

רשאי לשכור עו"ד מטעמו

בתנאי שיקבל אישור מביהמ"ש

העובדות: בית משפט מינה שלושה עורכי דין כמנהלי עזבונו של פלוני. לימים ביקש אחד מהם (עורך דין א') לשחרר את עמיתו (עורך דין ב') מהתפקיד. וביהמ"ש נענה לבקשה, כך שנתרו שני מנהלי עזבון בלבד (א' ו-ג').

זמן מה לאחר מכן ביקש עו"ד א' לשכור את שירותיו של עו"ד ב' (זה ששוחרר ע"י ביהמ"ש מתפקידו מנהל העזבון) כדי שיטפל מטעמו בניהול העזבון. עו"ד ג' התנגד לכך וסירב לשתף פעולה עם עו"ד ב', בטענה כי עו"ד א' אינו רשאי להיות מיוצג בניהול העזבון ע"י עו"ד אחר מטעמו.

ועדת האתיקה נתבקשה לחוות דעתה בסוגיה זו.

החלטת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה עורך דין שמונה ע"י בית המשפט כמנהל עזבון רשאי לשכור שירותיו של עורך דין אחר מטעמו, ובתנאי שיקבל על כך את אישור בית המשפט מראש. זאת לאור מקרים שבהם בית המשפט סירב לאשר תשלום שכר לעו"ד ששירותיו נשכרו ע"י מנהל העזבון, כאשר הוא לא נתבקש לתת את רשותו לכך.

פרסום ופרסומות

עו"ד הנותן יעוץ משפטי

באמצעות הטלפון אינו רשאי

לציין את שמו והתמחותו

בעקבות הפעלתן בארץ של מערכות למתן מידע ויעוץ באמצעות הטלפון (שירות המכונה "טלמסר") אשר חלקן נותנות שירות של יעוץ משפטי, נדרשו

לנושא מוסדות הלשכה. ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א, אשר קיימה מספר דיונים בנושא, החליטה להעביר את הסוגיה להכרעת ועדת האתיקה הארצית של הלשכה, על מנת שתיקבע מדיניות אחידה ביחס לשירות זה, הניתן בכל רחבי הארץ.

החלטת ועדת האתיקה הארצית: לאחר שבתנה את הנושא בעיון קיבלה הוועדה מספר החלטות כדלקמן (אשר קיבלו את אישור הוועד המרכזי של הלשכה):

א. עורך דין אשר נותן יעוץ משפטי באמצעות שירות מידע טלפוני אינו רשאי לציין את שמו ואת תחומי התמחותו.

ב. גם כאשר עורך הדין עוסק רק בעריכת המידע אשר מוקלט בקולו של אחר ומשודר כאמצעות הטלפון, גם אז אסור לציין את שמו ותוארו כעורך דין.

ג. האיסור על פרסום שם עורך הדין הנותן את המידע המשפטי חל גם על פרסומים הנוגעים לשירות זה, כגון מודעות בעתונות, פרוספקטים וכי"כ.

חסיון מקצועי

עו"ד מנוע מלחשוף בפני

יורשים צוואות קודמות של

לקוחו המנוח

העובדות: עו"ד פלוני ערך צוואות מספר עבור לקוחותו. לימים עברה הלקוחה לעורך דין פלמוני אשר ערך עבורה צוואות נוספות. כאשר נפטרה הלקוחה, נתפתח צוואתה האחרונה (זו שנערכה בידי עו"ד פלמוני), התברר כי אחד היורשים אינו מרוצה מחלקו בעזבון והוא מבקש לתקוף אותה בבית המשפט. לצורך זה פנה היורש לעו"ד פלוני כדי לקבל העתקים מצוואותיה הקודמות של המנוחה.

"עמדתי היא", כותב עו"ד פלוני בפנייה לוועדת האתיקה, "כי החסיון שיש ללקוחתי המנוחה לגבי דברים ומסמכים שהוחלפו בינה לבניי, חל גם על צוואותיה הקודמות, והוא חל גם כלפי יורשיה ועזבוניה על פי הצוואה האחרונה. שכן זאת הפרטיות של הלקוח, אשר החסיון בא להגן עליה, גם כלפי היורשים בקשר לכל עניין הכרוך בצוואות קודמות שערכה המנוחה. ברם, מאחר שהיורש שפנה אלי סבור שאני טועה בעמדתי הנ"ל וכי זכותו לראות את צוואותיה הקודמות של המנוחה, אבקש את חוות דעתכם בעניין זה".

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, צורך עורך הדין בעמדתו, שכן החסיון חל על הצוואות הקודמות של לקוחותו המנוחה שהופקדו בידי.

לירוש עומדת האפשרות לפנות לבית המשפט ולבקש להכריע בעניין החסינון.

אוניברסיטה בחשבונאות ובכלכלה (ת"א), בוגר במשפטים (ת"א).

הואיל והמדובר בסוגיה בעלת השלכה כלל ארצית, העבירה ועדת האתיקה של מחוז ת"א את הנושא לטיפול ועדת האתיקה הארצית של הלשכה.

החלטת ועדת האתיקה הארצית: הוועדה החליטה (והחלטתה אושרה ע"י הוועדה המרכזי) כי עורך דין אינו רשאי לציין על נייר המכתבים שלו את התואר המקצועי "רואה חשבון", אולם אין מניעה כי יציין את התואר האקדמי שניתן לו בחשבונאות מטעם המוסד שבו למד.

עו"ד ולקוחו

עו"ד המייצג לקוח מטעם הלשכה לסיוע משפטי - אינו רשאי לקבל ממנו כל תשלום או טובת הנאה אחרת

העובדות: ועדת האתיקה נדרשה לא מכבר לתת יעוץ לא לעורך דין, אלא דווקא ללקוחו, שפנה אליה, וכך הוא כותב: "הופנית ע"י הלשכה לסיוע משפטי במשרד המשפטים לטיפולו של עו"ד מטעמם, בתביעה נגד הביטוח הלאומי על פגיעה בעבודה. נמסר לי הן ע"י לשכת הסיוע והן ע"י עורך הדין עצמו כי אסור לעו"ד לקבל ממני כל תמורה כספית, שכן הוא מקבל את שכרו מן המדינה.

"ברצוני לדעת מהן הדרכים שבהן אוכל להביע את תודתי לעורך הדין על הטיפול המסור שנתן לי (שכתוצאה ממנו זכיתי בתביעה), מבלי שהדבר יהווה עבירה על החוק (פרט למכתב תודה כמובן)?"

חוות דעת ועדת האתיקה: עם כל ההבנה לרצונו של הפונה להביע את הוקרתו לפרקליטו, עליו להסתפק במכתב תודה, שכן עורך הדין הממונה מטעם הלשכה לסיוע משפטי מנוע לא רק מלקבל תמורה כספית מלקוחו אלא גם כל טובת הנאה אחרת. אשר למכתב-התודה - גם לגביו יש סייג: אין לפרסמו בכלי התקשורת, אלא לשולחו לעורך הדין עצמו או לוועדת האתיקה, אשר תעבירו אליו בצירוף ברכותיה היא.

ניגוד עניינים עו"ד שייצג חברה - אינו רשאי לייצג אחד ממנהלים כנגד יורשי מנהל אחר

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותב עורך דין: משרדנו ייצג בעבר חברה מסויימת במספר עניינים. לחברה זו היו שני מנהלים. אחד המנהלים נפטר לאחרונה, ובין יורשיו למנהל השני נתגלע סכסוך. היורשים מיוצגים ע"י עו"ד מטעמם, ואילו המנהל הנוטר פנה אלינו בבקשה לייצגו בסכסוך זה.

"יש לציין כי משרדנו לא ייצג בעבר את המנהל הנפטר או את יורשיו באופן אישי, ולפיכך לא נראה לנו כי חל בעניין אחד האיסורים אשר בפרק הי כלכלי האתיקה המקצועית של הלשכה. עם זאת, ולמען הזהירות, אנו מבקשים את חוות דעתכם האם משרדנו רשאי לייצג את המנהל הנוטר בחילוקי הדעות בינו לבין יורשי המנהל המנוח."

חוות דעת ועדת האתיקה: טוב עשה עורך הדין משהקדים פנייה לקבלת חוות דעת ועדת האתיקה, משום שלדעת הוועדה מנוע הוא מלייצג את המנהל הנוטר בעניין זה. הוועדה סבורה כי אף שעורך הדין לא ייצג, כדבריו, את מנהלי החברה באופן אישי, אלא רק את החברה כגוף, הרי ייתכן מאוד שבמהלך הטיפול המשפטי שהעניק לה הובאו לידעתו עניינים אשר קשורים לנושא הסכסוך בין יורשי המנהל המנוח לעמיתו ולפיכך חל על העניין כלל 16א) כלכלי האתיקה המקצועית התשמי-1986, הקובע:

עו"ד ומשרדו

עו"ד אינו רשאי לציין על נייר המכתבים של משרדו גם את תוארו כרואה חשבון

העובדות: כידוע העיסוק בראיית חשבון נמנה עם העיסוקים האסורים בפועל על עורך דין, על-פי סעיף. 60 לחוק לשכת עורכי הדין-תשכ"א 1961.

אולם מובן שאין כל מניעה כי עורך דין יהיה בעל השכלה מקצועית בראיית חשבון ואף יציין זאת בפני הנוקדים לשירותיו.

באחרונה נדרשה ועדת האתיקה לחוות את דעתה בעניין נייר-מכתבים של עורך דין, עליו הופיע שמו ומתחתיו נכתב: "עורך דין - רואה חשבון, בוגר

עורך דין לא יספך נוד לקוח

(1) בעניין או בקשר לעניין שטיפל בו לסמן אוחו לקוח

(2) בעניין אליו יש זיקה של מסמך למידע שנקבל עורך הדין מאוחו לקוח או מסעמו.